

20 LET společně

Dvacet let členství Česka, Estonska, Kypru, Litvy,
Lotyšska, Maďarska, Malty, Polska, Slovenska
a Slovinska v Evropské unii

20 LET společně – Dvacet let členství Česka, Estonska, Kypru, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Malty, Polska, Slovenska a Slovinska v Evropské unii

Evropská komise
Generální ředitelství pro komunikaci
1049 Brusel
BELGIE

PDF ISBN 978-92-68-14746-7 doi:10.2775/808115 NA-09-24-244-CS-N

Evropská komise neodpovídá za jakékoli následky plynoucí z opakovaného použití této publikace.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2024

© Evropská unie, 2024

Opakované použití povoleno pod podmínkou, že je uveden zdroj a původní význam nebo sdělení tohoto dokumentu nejsou zkresleny. Evropská komise neodpovídá za jakékoli následky plynoucí z opakovaného použití této publikace. Politiku opakovaného použití dokumentů Evropské komise upravuje rozhodnutí Komise 2011/833/EU ze dne 12. prosince 2011 o opakovaném použití dokumentů Komise (Úř. věst. L 330, 14.12.2011, s. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).

K veškerému použití nebo reprodukci prvků, které nejsou ve vlastnictví Evropské unie, může být nutné získat svolení přímo od příslušných držitelů práv.

FOTOGRAFIE

Veškerá zobrazení © Evropská unie, pokud není uvedeno jinak.

Obsah

Více příležitostí a lepší kvalita života	4
Vytváření růstu, pracovních míst a prosperity	6
Posílení konkurenceschopnosti evropského průmyslu a důležitých odvětví	8
Investice do Evropské unie	10
Podpora inovací a výzkumu	12
Solidarita	13
Posílení úlohy Evropy ve světě	15

Před dvaceti lety se naše evropská rodina rozrostla. Dne 1. května 2004 se občané Česka, Estonska, Kypru, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Malty, Polska, Slovenska a Slovinska stali občany EU. Přes noc se naše Unie stala větším politickým, hospodářským a kulturním celkem, sahajícím od Tallinu po Lisabon, od Valletty po Stockholm, od Dublinu po Nikósi. Přistoupení Bulharska, Rumunska a Chorvatska o několik let později ji posílilo ještě více.

V posledních dvou desetiletích se Evropská unie rozvíjela pozoruhodným tempem. Již 450 milionů Evropanů využívá svobody pohybu po celé rozšířené Unii. Občané dnes mají větší práva a svobody. Demokracie a právní stát byly posíleny, ačkoli někdy procházely nelehkou zkouškou. Vznikly nové příležitosti pro lidi i pro podniky.

Po velkém rozšíření v roce 2004 se EU stala jedním z největších jednotných trhů na světě. Těšíme se růstu a prosperitě. Díky investicím a fondům EU byla za posledních dvacet let ve všech 27 členských státech vybudována moderní infrastruktura a propojení v kontinentálním měřítku. Evropská společnost těží z většího počtu inovací, veřejných a soukromých investic, volného pohybu zboží, služeb, kapitálu a osob, vyšších standardů a větších příležitostí.

Nebylo to vždy lehké. Nové členské státy se musely ve všech odvětvích přizpůsobit novým pravidlům. Získaly sice nové příležitosti a přístup na větší trh, současně ale byly vystaveny větší konkurenci. Také v dosavadních členských státech se musela některá odvětví přizpůsobit. V tomto ohledu je Evropská unie schopna zajistit rovnost podmínek a dopad těchto změn zmírňovat. Disponuje různými fondy a podpůrnými nástroji (mezi něž patří například fondy soudržnosti), které pomohly zajistit, aby nikdo nebyl opomenut.

Rozšíření je jednoznačným úspěchem. Členskými státem pomohlo se lépe vypořádat s evropskými i globálními výzvami. A i když finanční krize, pandemie covidu-19, ruská agrese vůči Ukrajině a nejnověji válka na Blízkém východě někdy vystavily jednotu EU zatěžkávací zkoušce, naše rozšířená Unie vždy dokázala najít řešení a dosáhnout výsledků.

S deseti členskými státy, které do ní před dvěma desetiletími vstoupily, je dnes Evropská unie silnější. A díky členství v EU jsou na tom všechny země lépe.

V průměru **79 %** občanů žijících v členských státech, které do Unie vstoupily před dvaceti lety, se domnívá, že pro jejich zemi je členství v EU přínosem, ukázal průzkum Eurobarometr.

Stejného názoru je **70 %** občanů z patnáctky zemí, které v té době již členy byly (v roce 2004 to bylo 53 %).

© FREDERICK FLORIN/AFP prostřednictvím Getty Images

Více příležitostí a lepší kvalita života

Rozšíření vytvořilo pro občany ze všech členských států více příležitostí ke studiu a práci v celé Evropské unii. Více než 2,7 milionu lidí z deseti nových zemí využilo od roku 2004 možnosti studovat a vyučovat v zahraničí. A díky programu Erasmus+ studovalo na univerzitách v těchto zemích přes 600 000 mladých lidí z jiných států EU.

Z deseti členských států, které přistoupily v roce 2004, je jich devět plně součástí schengenského prostoru – největšího prostoru volného pohybu na světě, který zaručuje plynulé a bezpečné cestování. Pracuje se na další integraci Kypru do tohoto prostoru s přihlédnutím k zvláštním okolnostem země.

Členské státy zároveň účinněji spolupracovaly na potírání přeshraniční trestné činnosti, a to díky společným pravidlům, operativní spolupráci a podpoře EU. To pomohlo například v boji proti obchodu s drogami, proti praní peněz a trestné činnosti páchané na internetu.

Za posledních dvacet let dosáhla Evropská unie také významného pokroku například v oblasti sociálních práv, ochrany životního prostředí

a zdraví, nakládání s odpady, práv spotřebitelů a bezpečnosti výrobků, čímž přispěla ke zlepšení celkové kvality života lidí. Deset zemí, které se staly členy v roce 2004, nejenže mělo z těchto vyšších standardů prospěch, ale pomáhalo je také utvářet. Dnes máme ve všech členských státech lepší ochranu přírody, města mají čistší ovzduší a také soukromí je chráněno napříč EU.

Od roku 2004 **se programu Erasmus+ zúčastnilo více než 2,7 milionu mladých lidí z deseti nových členských států.**

V desítce nových členských států se od vstupu do EU zvýšila recyklace komunálního odpadu. Mezi lety 2004 a 2022 vykázaly například Slovensko, Litva, Slovinsko a Lotyšsko nárůst míry recyklace o více než 40 procentních bodů.

Během dvaceti let se **průměrná délka života** v zemích, které se staly členy v roce 2004, zvýšila **ze 75 na 79 let**, a výrazně se tak přiblížila **celounijnímu průměru (81 let)**.

Podle nejnovějšího standardního průzkumu Eurobarometr se **životní spokojenost** v zemích, které přistoupily k Evropské unii před dvaceti lety, **zvýšila mezi roky 2004 a 2024 z 68 na 89 %**.

Vytváření růstu, pracovních míst a prosperity

Navzdory celosvětovému hospodářskému útlumu vzrostla ekonomika EU za posledních dvacet let o 27 %. Země, které se staly součástí Unie v roce 2004, zaznamenaly výrazný hospodářský růst. Například ekonomiky Polska a Malty se více než zdvojnásobily. Slovenská vzrostla o 80 %. **Ekonomiky všech novějších členských států se neustále přibližují celounijnímu průměru.**

Také země, které již v roce 2004 členy byly, se těší růstu a prosperitě. Vývoz ze Španělska do deseti nových zemí se za posledních dvacet let zdvojnásobil. Italský obchod se zbožím s těmito státy se od té doby zvýšil o 77 %. Výrazně vzrostla také obchodní výměna mezi Litvou a Švédskem. Za méně než dvě desetiletí se vnitřní tok zboží uvnitř EU zvýšil o více než 40 %.

A lidé tento růst zaznamenali v každodenním životě. Reálné mzdy se v nové desítce zemí mezi lety 2004 a 2023 zdvojnásobily. A míra chudoby se snížila o polovinu. **Z 26 milionů nových pracovních míst, která v EU za posledních dvacet let vznikla, jich na deset nových členských států připadá celých 6 milionů.**

Ekonomiky deseti členských států, které do EU vstoupily v roce 2004, zaznamenaly trvalý hospodářský růst: hrubý národní důchod (HND) Estonska rostl ročně v průměru o více než 8 % a v Polsku, na Slovensku, na Maltě a v Lotyšsku činil růst průměrně přes 7 %.

Průměrný HDP na obyvatele v deseti novějších členských státech vzrostl mezi lety 2004 a 2022 z 59 % celounijního průměru na 81 %.

Míra chudoby a sociálního vyloučení se v těchto členských státech výrazně snížila. Zatímco v roce 2005 činila 37 %, v roce 2020 to bylo už jen 17 %. Počet dětí ohrožených chudobou se ve stejném období snížil ze 41 % na 17 %.

Podíl osob ve věku 25–34 let s terciárním vzděláním se v desítce nových členských států od přistoupení zvýšil o téměř 20 procentních bodů.

Sedm z této desítky členských států přijalo euro. Jako první jej v roce 2007 přijalo Slovinsko, v roce 2015 se stalo měnou Litvy. Díky tomu může více podniků a občanů plně využívat výhod jednotného trhu bez obav z měnových rizik.

Posílení konkurenceschopnosti evropského průmyslu a důležitých odvětví

Díky úsporám z rozsahu, které rozšířený jednotný trh nabízí, zaznamenal průmysl – od polského odvětví elektroniky až po německý sektor výroby automobilů – období růstu. Evropský průmysl získal lepší přístup ke klíčovým vstupům, jako jsou kriticky důležité suroviny. Společnosti dnes mohou snadno získávat z Česka kobalt, ze Slovenska nikl, z Kypru měď a z Litvy vzácné zeminy.

Rozšíření EU vytvořilo také příležitosti k prodeji zemědělských a potravinářských produktů na větším trhu, což dává občanům větší výběr kvalitních potravin. Deset nových členských států obohatilo zemědělskou rozmanitost EU o různé zemědělské tradice, plodiny, hospodářská zvířata a vysoce kvalitní produkty. **Hodnota zemědělské produkce se v těchto zemích v posledních dvou desetiletích ztrojnásobila a přesahuje nyní 68 miliard eur.**

„Hodnota zemědělské produkce se v deseti nových zemích v posledních dvou desetiletích ztrojnásobila a přesahuje nyní 68 miliard eur.“

© NurPhoto prostřednictvím Getty Images

„Díky úsporám z rozsahu, které rozšířený jednotný trh nabízí, zaznamenal průmysl – od polského odvětví elektroniky až po německý sektor výroby automobilů – období růstu.“

Přístup na větší jednotný trh je pro evropský průmysl plusem. V letech 2004 až 2022 se v Česku více než zdvojnásobila produkce papírenských výrobků a na Slovensku se zase na dvojnásobek zvýšila výroba základních kovů.

Prostřednictvím společné zemědělské politiky pomohla EU v desítce nových států modernizovat zemědělství a potravinářství.

Evropané si mohou koupit více kvalitních potravin a produktů z celé Unie. Na seznam produktů EU s chráněným označením původu jich bylo z nových zemí přidáno více než 280 – od slovenského kysaného zelí až po víno z maltského ostrova Gozo.

Investice do Evropské unie

Aby se v Evropě lidem lépe žilo a pracovalo, investovala EU v posledních dvaceti letech významně do infrastruktury – do dálnic a potrubních systémů, veřejné dopravy, internetového připojení, datových center nebo přeshraniční infrastruktury.

Dopravní spojení v Evropě se rozšířilo a zlepšilo a všechny části kontinentu jsou nyní propojeny. Například Slovinsko má nyní větší síť elektrifikovaných železničních tratí a v Maďarsku zase investice EU přispěly mimo jiné k rozvoji linek metra. Řada dalších projektů se chystá – například Rail Baltica propojí pobaltské státy se zbytkem Evropy alepší spojení mezi Finskem a dalšími zeměmi EU.

Díky integrovanému trhu s energií jsme lépe zvládli krize, například když Rusko přerušilo dodávky plynu. Příkladem takové energetické provázanosti jsou propojení elektrizačních soustav mezi Maltou a Itálií a plynovodů mezi Dánskem a Polskem. Země EU spolupracují na zajištění spolehlivějších a udržitelnějších dodávek energie, aby podpořily přechod na čistou energii a snížily závislost na ruských fosilních palivech.

„Rail Baltica propojí pobaltské státy se zbytkem Evropy.“

Díky vysokým investicím z EU vzrostlo v celé Evropské unii pokrytí vysokorychlostními širokopásmovými sítěmi a zlepšil se přístup k internetu.

Digitální šampioni, jako je Estonsko, jdou příkladem v rozvoji služeb elektronické veřejné správy. Ve všech částech Evropy získaly miliony lidí přístup k síti 5G. A díky zrušení poplatků za roaming v mobilních sítích nemusí občané EU platit dodatečné náklady za hovory nebo textové zprávy uskutečněné při cestách po 27 členských státech. Investice EU pomáhají dále zlepšovat konektivitu a odolnost sítí – například prostřednictvím nové trasy optických kabelů spojující Švédsko a Finsko s pobaltskými zeměmi.

Díky NextGenerationEU dnes modernizační trend pokračuje. **Tento finanční nástroj disponuje více než 800 miliardami eur, z nichž ve všech 27 členských státech financuje stovky projektů (větrné elektrárny na moři, elektrické vlaky, špičkové digitální služby nebo zdravotnická střediska světové úrovně), které vytvářejí kvalitní pracovní místa.**

A s tím, jak se strategické prostředí kolem nás stále mění, potřebuje Evropa posílit svou obranu. Na tomto úsilí se podílejí všechny členské státy – od obranného výzkumu v Estonsku přes vývoj letadel ve Švédsku a výrobu munice v Polsku.

S finanční podporou politiky soudržnosti EU a Nástroje pro propojení Evropy se **transformovala a rozšířila evropská dopravní síť**. Délka dálnic se v posledních dvou desetiletích v Polsku, Maďarsku a na Slovensku ztrojnásobila. Litevská železniční síť se od roku 2004 rozrostla o 200 kilometrů.

Za posledních dvacet let se Evropské unii podařilo snížit energetickou náročnost hospodářství. EU jako celek ji zredukovala téměř o 33 %. Deset nových členských států dosáhlo ještě většího snížení – o více než 40 %.

Podpora inovací a výzkumu

V posledních dvaceti letech bylo v Evropské unii dosaženo řady průlomových výzkumných objevů a kreativních inovací – například v prevenci nemocí a léčbě rakoviny. Mnohé z nich se uskutečnily v deseti nových zemích nebo byly výsledkem spolupráce mezi výzkumnými pracovníky ze starších a novějších členských států, kterou finančně podpořila EU.

Maďarští a francouzští vědci byli za svůj přínos k výzkumu hmoty oceněni Nobelovou cenou za fyziku. Od Lotyšska po Španělsko akademičtí pracovníci úzce spolupracovali například na prohloubení našich znalostí o genomu.

„V posledních dvaceti letech bylo v Evropské unii dosaženo řady průlomových výzkumných objevů a kreativních inovací.“

Česko, Maďarsko, Itálie, Německo a další země spolupracují na výstavbě **světově největší a nejpokročilejší infrastruktury s vysoce výkonnými lasery.**

Solidarita

Ať už se některý z 27 členských států potýká se záplavami či lesními požáry anebo je zasažen zemětřesením nebo mimořádnou zdravotní událostí, vzájemně si v tíživých situacích poskytují potřebnou pomoc.

Všechny země EU poskytovaly během posledních 20 let podporu po celém kontinentu i mimo něj prostřednictvím mechanismu civilní ochrany EU. Příkladů je mnoho: pět členských států poskytlo okamžitou pomoc Maďarsku poté, co bylo v roce 2010 zasaženo přívalovými povodněmi. V létě 2022 zasahovali rakouští hasiči ve Slovinsku, když země čelila ničivým lesním požárům. Loni zase při nevídaných lesních požárech v Řecku pomáhali specialisté na mimořádné situace ze Slovenska.

Od prvního dne ruské válečné agrese proti Ukrajině spolupracují členské státy EU na poskytování podpory ukrajinskému lidu. Logistická centra v Polsku, na Slovensku a v Rumunsku pomáhají s distribucí pomoci z celé Unie. EU poskytla dočasnou ochranu více než 4,1 milionu ukrajinských uprchlíků. Téměř 1,7 milionu z tohoto počtu přijaly členské státy, které přistoupily v roce 2004.

Členské státy EU spolupracují na poskytování nouzové pomoci pro ostatní země i pro sebe navzájem. Od roku 2004 tak reagovaly na více než 700 žádostí o pomoc podaných prostřednictvím mechanismu civilní ochrany EU.

Zásoby zdravotnického materiálu rescEU nacházející se v Maďarsku, Polsku, Litvě a Slovinsku, jakož i připravená hasicí letadla na Kypru a vrtulníky v Česku **umožnily Evropské unii rychle směřovat pomoc do všech 27 členských států.**

Polsko má na svém území unijní zdravotnické evakuační centrum pro ukrajinské pacienty, kteří potřebují akutní pomoc. **K dnešnímu dni bylo za účelem poskytnutí specializované zdravotní péče přemístěno do nemocnic po celé Evropě přes 3 200 osob.**

Kypr je klíčový pro **námořní koridor, který dodává humanitární pomoc palestinskému lidu.**

Posílení úlohy Evropy ve světě

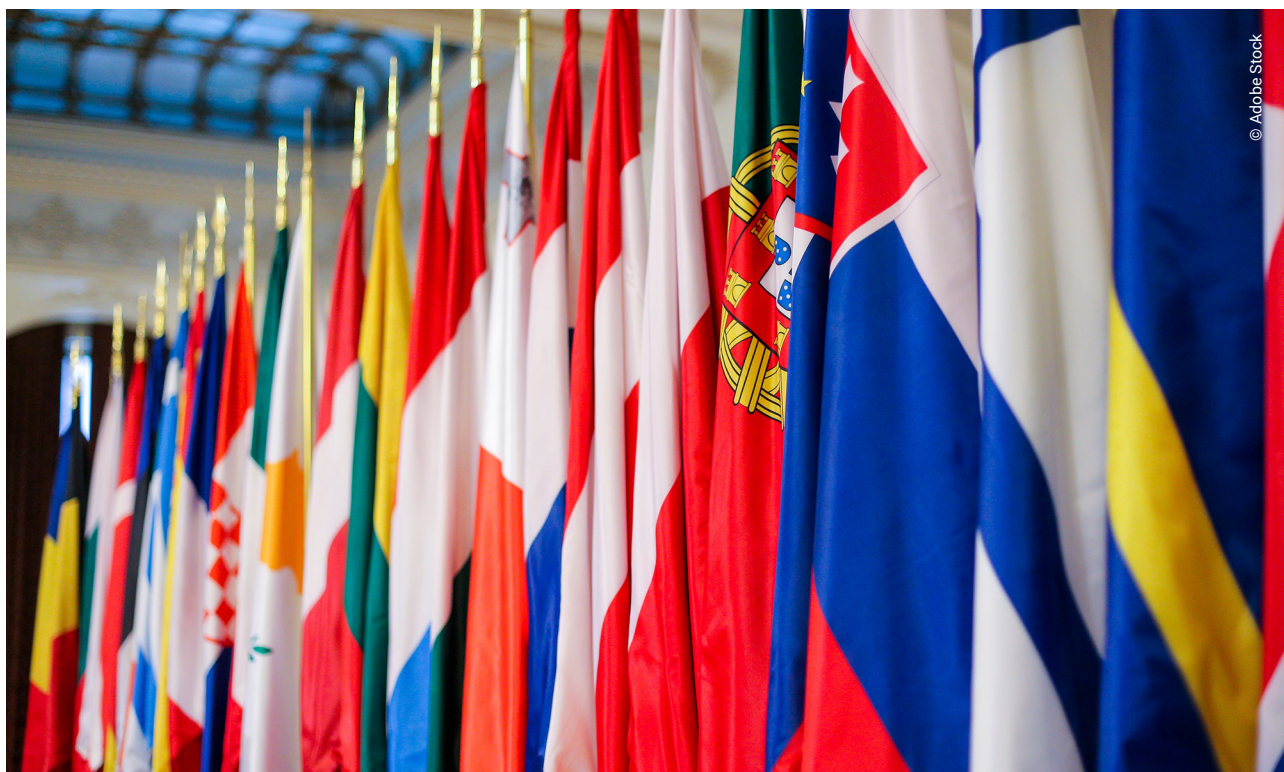
V posledních dvaceti letech byla Evropa na světové scéně více slyšet – když apelovala na to, aby svět podnikal kroky proti změně klimatu, když bojovala proti pandemii nebo vystupovala na podporu demokracie.

Vstupem desítky nových členských států vzrostla v globálním měřítku naše ekonomická síla. Díky většímu jednotnému trhu se EU stala ještě atraktivnějším obchodním partnerem, což nám umožnilo vytvářet nové příležitosti v zahraničí. Od roku 2004 se náš celkový mezinárodní obchod zvýšil o 3 biliony eur a v roce 2023 dosáhl 5 bilionů eur.

Rozšířením Unie se rovněž posílila úloha Evropy jako předního dárce humanitární pomoci. Evropskou humanitární pomoc na Ukrajině, v Gaze nebo Súdánu poskytují humanitární pracovníci z celé EU. Podílejí se na ní mezi jinými i české humanitární partnerské organizace, polské nevládní organizace nebo kyberští humanitární pracovníci.

„S 27 členskými státy se EU stala silnějším geopolitickým hráčem.“

Rozšíření přispělo v celé Evropské unii k prosperitě, posílilo demokracii a zajistilo stabilitu. **A s 27 členskými státy se EU stala silnějším geopolitickým hráčem.**

Úřad pro publikace
Evropské unie